

PASSIÓ, MORT I RESURRECCIÓ. **¿PER QUÈ MATEN JESÚS? ¿PER QUÈ MOR JESÚS?**

FRA LLUÍS ARROM

¿Per què mor Jesús? ¿Per què el maten? ¿Quin és el sentit profund de la seva mort? Per introduir aquest tema, hi ha un text de l'evangeli de sant Joan 11, 47-52, en el qual el Sanedrí es reuneix, després de la resurrecció de Llätzer i discuteixen què s'ha de fer amb Jesús. I allà, el Summe Sacerdot Caifàs diu que a Jesús se l'ha de matar. Però és interessant el motiu. Caifàs dirà: "Val més que mori un sol home pel poble que no pas que es perdi tot el poble". Sant Joan en fa una lectura molt interessant perquè la intenció de Caifàs és eliminar Jesús perquè fa nosa, i vol convèncer els altres membres del Sanedrí que és important que mori Jesús perquè la nació jueva està en perill per culpa seva. Però sant Joan fa una lectura molt més profunda d'aquest fet: ho està dient el Summe Sacerdot perquè aquell any va profetitzar, va dir una cosa que venia de Déu: "Jesús realment havia de morir pels pecats del seu poble". Havia de morir pel seu poble i per aplegar tots els fills de Déu dispersos.

Aquest passatge ens ajuda a entendre la mort de Jesús. En un sol paràgraf trobem les dues lectures de la mort de Jesús: la mort de Jesús per motius purament històrics i el sentit profund d'aquesta mort. Sant Joan ens interpreta la mort de Jesús quan diu què significa per a l'home, què

s'està dient de Déu; Caifàs simplement està expressant la voluntat humana de matar Jesús.

¿Per què volen matar Jesús?

Jesús era considerat per molta gent, en aquell moment, com el Messies d'Israel. De fet, és el que està dient Caifàs. Per tant, algú que desperta expectatives messiàniques és algú –ens dirà Caifàs– que provoca una revolta contra Roma i que pot provocar la destrucció de la nació jueva amb el seu temple.

No era aquest el motiu autèntic pel qual Caifàs volia matar Jesús. Hi havia hagut persones, i després n'hi va haver, que es consideraven el Messies i això no va ser mai un motiu pel qual el Sanedrí condemnés a mort ningú. Jesús, considerat Messies pel poble, és perillós perquè a la vegada té un concepte de si mateix que trastoca profundament la relació d'Israel amb el seu Déu.

Hi ha un moment, quan Jesús entra a Jerusalem el diumenge de Rams, que el poble l'aclama com al seu Messies, que els evangelis ho interpreten com un Messies suau i dolç, un Messies humil, llegint el llibre de Zacaries. Per tant, el Messies-Jesús no és el Messies que vol la independència d'Israel enfront de Roma, no és cap terrorista, no està emparentat amb els zelotes.

Seguint la profecia de Zacaries, aquest Messies amb el qual Jesús mateix s'identifica, és un home pacífic, humil, muntat damunt d'una somera, damunt d'un burret, que vol destruir les armes de guerra, que vol ser un príncep de pau.

Hi ha un moment molt important en aquest procés contra Jesús que serà l'expulsió dels mercaders en el temple. Estem acostumats a pensar que és un acte tan violent que provoca la por dels sacerdots

i volen eliminar Jesús. No és un acte de Jesús el que provoca la seva mort. No és tan important com a vegades ens pugui semblar, perquè si hagués estat tan important els guardes haguessin detingut Jesús, i no ho van fer. Fins i tot en el Sanedrí, quan Jesús és acusat, no l'acusen d'haver expulsat els mercaders en el temple. Això és significatiu. Vol dir que el que havia fet Jesús no estava tan mal fet. De fet, Jesús havia volgut posar ordre a l'atri dels gentils, perquè aquell lloc, que havia de ser un lloc de pregària pels gentils que es volien acostar al Déu d'Israel, s'havia convertit en un mercat per aprofitar-se'n la classe sacerdotal. Segurament que molta gent va aprovar aquest gest de Jesús.

El que va portar Jesús a la mort és la interpretació del que Ell havia fet, quan Jesús dirà: "Destruïu aquest temple i en tres dies el tornaré a aixecar". I, en el Sanedrí, quan Jesús compareix davant d'ell, és l'acusació que porten contra Jesús, que ha dit "destruïu el temple i en tres dies l'aixecaré". És fins i tot la burla que li fan quan està clavat a la creu. Jesús va voler dir amb aquestes paraules que la missió del temple, com a expressió de la presència de Déu enmig d'Israel, era atraure, com deien els profetes, tothom cap a Déu: totes les nacions afluiran a la muntanya del Senyor. Jesús està dient que aquest temple, sobretot el nucli del temple que eren els sacrificis d'Israel cap al seu Déu, es realitzaven en Ell. Ell era l'autèntic temple del Senyor, on l'home es trobarà amb Déu, on tots els homes es trobaran amb Déu.

En aquell moment no l'entenen. Però sant Joan també afegirà que després d'aquestes paraules de Jesús que ni els deixebles no varen entendre, quan va ressuscitar les varen entendre, van comprendre que l'Escriptura parlava de Jesús parlant del temple i dels sacrificis.

Jesús resulta una persona molt molesta per a les autoritats d'Israel perquè s'ha-

via situat a si mateix en el cor de la religió jueva. Llegim moltes vegades als evangelis com Jesús diu a un pecador, al paralític per exemple, “els teus pecats queden perdonats”. I en el Sermó de la Muntanya diu: “Se us va dir, però jo us dic”. I en altres moments dirà: “Qui estima el pare i la mare més que a mi, no és digne de mi”. Jesús s’autodesigna a si mateix com el Fill, i a Déu com: “el meu Pare, Abba”. Fins i tot Jesús parlarà de si mateix com el Fill de l’Home. El Fill de l’Home és una figura que apareix en el llibre de Daniel, al capítol 7, una figura transcendent, que introdueix la reialesa de Déu també a la terra, que ve damunt dels núvols del cel. Jesús parlarà de si mateix com a Fill de l’Home, com aquell que té potestat per perdonar els pecats, com aquell que és senyor del dissabte o com aquell que és el jutge escatològic. Jesús parlarà del Fill de l’Home també com aquesta figura transcendent, aquesta figura gran, que a la vegada s’identifica amb l’afamat, amb el qui té set, amb el despullat, amb el foraster, amb el presoner, amb el malalt, amb el pobre, amb el que sofreix. I Jesús posarà aquesta imatge del Fill de l’Home al costat del títol messiànic. Per tant, quan Jesús es deixa proclamar Messies pel poble el diumenge de Rams, Ell, que fins aquell moment no havia permès que l’anomenessin Messies, ara relaciona el messianisme amb aquesta altra figura que és la figura del Fill de l’Home.

També la figura del Fill de l’Home, Jesús l’entendrà al costat d’una altra figura de l’Antic Testament, que és la del Servent de Jahvé. Jesús dirà: “El Fill de l’Home ha vingut no a ser servit sinó a servir i donar la seva vida en rescate per molts”. És una cita del quart càntic del Servent de Jahvé, que ha vingut a donar la seva vida en rescate per molts. D’aquesta manera Jesús es presenta com a Messies. El poble no necessàriament ho entén així. El poble

veu Jesús com aquell que ha despertat la seva esperança que canviarà la seva situació desgraciada. I per a ells, la situació desgraciada és la dominació romana. Anhelan la llibertat. Anhelan alliberar-se del jou de l’imperi romà. Anhelan molt que hi hagi una justícia on no hi hagi corrupció, però pensen encara en un regne que s’imposa pel poder de les armes. Jesús es distancia totalment d’aquest concepte de Messies, i quedarà molt clar quan Caifàs li pregunta: “¿Ets tu el Messies?”, i Ell diu: “Sí, i veureu al Fill de l’Home assegut a la dreta del poder de Déu”. Jesús interpreta el seu messianisme a la llum de la figura del Fill de l’Home, la figura dels darrers dies, la figura definitiva del Fill de l’Home. I això ho afirma clarament quan no té cap poder, quan poden fer amb Ell el que volen.

En aquest sentit també són clares les paraules de Jesús a Ponç Pilat: *Sí, sóc rei, però si el meu regne fos d’aquest món tindria soldats que em defensarien. No tinc soldats. El meu poder no és el poder de les armes, no és el poder dels reis d’aquest món. El meu poder és el poder de la veritat.* Per això dirà a Pilat: “Tot aquell que és de la veritat escolta la meua veu”. La veritat està destinada a regnar en la humanitat i en el món, però no es pot imposar per les armes, la veritat és acollida per la intel·ligència, pel cor de l’home. I s’imposa per la seva pròpia bellesa i coherència, aquesta coherència i bellesa que brillarà d’una manera molt particular a la creu de Jesús, quan Ell estigui clavat a la creu. Per això dirà: “Quan seré aixecat damunt la terra (o sigui, crucificat) atrauré tothom cap a mi”.

Tornant al motiu pel qual Jesús és eliminat, penso que davant la figura de Jesús només et podies situar de dues maneres: o aculls Jesús amb tota la seva pretensió com aquell que t’està dient que *el camí per arribar a Déu, el Pare, sóc Jo, i ha de passar per mi*; o el refús, el rebuig.

Si Jesús s'hagués quedat a Galilea, molt probablement no hagués mort. Però Jesús arriba a la capital de la nació, a Jerusalem, i allà, aclamat com a Messies, sí que es torna profundament perillós, perquè si el poble reconeix Jesús com a Messies això implica no només un canvi polític sinó un canvi religiós total. Si els sacerdots haguessin vist en Jesús només un agitador polític, la qüestió hagués estat sobretot un afer dels romans, no del Sanedrí. El Sanedrí veu que perilla l'essència de la fe jueva: *Si el nostre poble acull a Jesús de veritat com el seu Messies, la nostra fe haurà de passar per Jesús*. I això queda molt ben expressat quan Jesús dirà: "Destruïu aquest temple i en tres dies el tornaré a aixecar". Jesús està al·ludint, d'aquesta manera, que els sacrificis ja no faran falta perquè l'autèntic sacrifici es realitzarà en Ell.

Jesús, doncs, morirà per aquestes causes i podem dir que es fica a la boca del lleó anant a Jerusalem, deixant-se proclamar Messies per la població, no seguint les expectatives triomfalistes del poble i, a la vegada, sense abandonar mai la seva pretensió com a Fill, com aquell que és l'autèntic camí cap al Pare. Sabem després el procés. Els sacerdots volen eliminar Jesús d'una manera ràpida, d'una manera que el poble no tingui temps a reaccionar perquè el poble estima Jesús, l'admira, el segueix. Per això, els va molt bé que Judes els digui on s'amaga Jesús de manera que el podran processar molt de pressa durant la nit, i així entregar-lo ràpidament als romans i pressionar el procurador romà perquè elimini Jesús. D'aquesta manera Jesús mor.

Humanament parlant, doncs, Jesús morirà perquè les autoritats no creuen en la pretensió de Jesús; però també a causa de la traïció d'un dels íntims, també a causa de la covardia del procurador romà, que malgrat s'adona que Jesús no

és un Messies perillós per a Roma, prefereix l'ordre a la justícia. Jesús, doncs, morirà com a víctima de manipulació, víctima de covardia, de sentiments insospitats. Curiosament sabem per la història que Caifàs, pel seu gran afany de poder, va portar la nació jueva al desastre l'any 70, quan ell havia dit: "És millor que mori un home pel poble que no tot el poble mori a causa d'Ell". Per tant, allò que ell diu que volia preservar va esdevenir precisament per culpa seva o de la seva pròpia família. Humanament, podem dir que Jesús mor víctima de la duresa de cor, de la covardia, de la crueltat, del que nosaltres anomenem el pecat.

¿Per què mor Jesús?

Però després hi ha el sentit profund d'aquesta mort. No només els apòstols i evangelistes volen descobrir el sentit profund de la mort de Jesús sinó que Jesús mateix dóna un sentit a la seva pròpia mort. Hi ha algunes paraules de Jesús que ens ajuden a descobrir el sentit que trobava a la seva mort. I Jesús extreu el sentit de l'Esclat, en particular del llibre d'Isaïes, el quart càntic del Servent de Jahvé, que està al capítol 52-53 d'Isaïes.

Quan Jesús dirà: “El Fill de l’Home no ha vingut a ser servit sinó a servir i donar la seva vida en rescat per molts”. El servent de Jahvé donarà la seva vida en rescat per molts. També a les paraules de la institució de l’Eucaristia es torna a repetir aquesta mateixa idea. Aquesta és la sang de l’Aliança vessada per molts, diran sant Marc i sant Mateu. Vessada per molts. Jesús està donant d’aquesta manera un sentit a la seva pròpia mort. *La meva mort no és simplement un assassinat sinó que és per vosaltres.* És el que anomenem mort vicària. És un concepte que costa d’acceptar en els nostres temps però que està molt present en el Nou Testament. Jesús mor per nosaltres. La seva mort és com la mort i el sofriment de l’home pecador, que és el que Ell assumeix.

El Nou Testament intentarà explicar-ho a la llum d’Isaïes i també, d’una manera molt especial, a la llum del culte jueu. Hi havia en l’espiritualitat jueva, a la Bíblia, com una aspiració tan exigent, tan profunda, a estimar Déu, a correspondre’l, a honorar-lo, que provocarà així una crítica al culte. Isaïes, Salmistes i Profetes s’adonen que no n’hi ha prou amb oferir sacrificis d’animals en el temple sinó que el Senyor demana docilitat, obediència —és el que dirà Samuel al rei Saúl: “Déu prefereix la teva obediència als teus sacrificis i holocaustos”. Isaïes recordarà que el Senyor prefereix molt més que siguem justos, equitatius, que sapiguem acollir l’orfe, la vídua, l’estranger... Aquest és el culte veritable: que sapiguem confiar en el Senyor, que li oferim un sacrifici d’acció de gràcies. Això apareix al llarg de tot l’Antic Testament.

Però, a la vegada, els sacrificis no es varen suprimir. En realitat això és perquè l’home creient s’adona que mai no arriba a oferir a Déu una vida tan coherent, tan neta, tan pura, que sigui un sacrifici agradable a Déu. És una manera de dir: *mai*

amb la meva vida jo no puc de veritat ser una expressió acabada del que Déu es mereix, del que el meu creador i salvador es mereix. Sempre experimentem, constantment, el nostre pecat, les nostres incoherències i la necessitat d’una expiació, d’un demanar perdó. Israel ho feia a través dels sacrificis d’animals, en particular el ritus de Yom Kippur, el dia del perdó, quan s’ofereix i s’espargeix la sang de l’animal sacrificat dins del Sant dels Sants del temple on habita Déu. D’aquesta manera, simbòlicament, el pecat d’Israel dipositat en aquell animal sacrificat, toca aquell que és santíssim i Israel queda purificat. De fet, la paraula que s’utilitza en el Nou Testament per expressar el misteri redemptor de Jesús serà propiciació, que és la traducció de la paraula grega que designava la tapa de l’Arca de l’Aliança, que és el tron de Jahvé. La sang de l’animal tocava la tapa de l’Arca de l’Aliança, el propiciatori, el tron del Senyor. Quan es diu que Jesús és el propiciatori, s’està dient que “Jesús és realment el sant, el bo, el just”. D’alguna manera, el pecat de l’home, la nostra crueltat, la nostra covardia, la nostra incredulitat, han tocat allò que és santíssim, el cos i l’ànima de Jesús, que és a la vegada el Fill del Pare, que és Déu amb el Pare. Per això, els sacrificis no són necessaris.

Hi ha un salm, el salm 40, en el que es diu: “Tu no vols sacrificis ni holocaustos però m’has format una orella...”, en el qual el salmista està dient a Déu: *Els sacrificis Tu no els necessites. Tu m’has format una orella per escoltar-te i, per tant, per obeir-te, i això és el que Tu vols, que jo faci la teva voluntat. I és el que jo vull fer.* Això es va realitzar en Jesús. Així és com ho interpreta la carta als Hebreus, en la qual substitueix la paraula *orella* per la paraula *cos*. I la carta als Hebreus transforma aquest salm en un diàleg entre Jesús i el seu pare: *M’has format un cos, per això vinc a fer la teva voluntat. Tu no vols ni el sacrifici ni*

l'expiació. M'has format un cos. És el Fill del Pare que ha assumit la nostra existència humana, plenament. Podríem dir que tota la seva existència humana és orella, és escolta a Déu, a la seva paraula, i és obediència, és correspondència, és amor al Pare. I aquest amor i fidelitat al Pare s'ha manifestat fins a l'extrem, fins a morir en la creu. No és que el Pare hagi fabricat una creu per al seu fill Jesús, sinó que la fidelitat de Jesús a la missió encomanada pel Pare li ha comportat morir d'una manera terrible, en una creu.

Jesús no ha vingut a un món neutre, a un món innocent, sinó a un món profundament amarat de pecat, d'injustícia. Jesús ha vingut a portar la llum del seu Pare, la llum que Ell transparenta, profundament benèfica, sanadora, alliberadora. I la seva presència enmig del món ha estat refusada. Però Jesús no podia, si era fidel al Pare, renunciar al que Ell era. Jesús havia de dur el seu anunci fins al final, fins a Jerusalem, fins al temple, fins a les autoritats del seu poble, encara que això li costés la vida.

Jesús, obeint al Pare, sense refusar la mort, acceptant la tortura i el rebuig, sense utilitzar el poder, morint en una creu, coherent amb tot allò que Ell havia ensenyat, perdonant els botxins i els qui l'havien abandonat, dient "Pare, perdona'ls perquè no saben el que fan". Jesús confiant-se en les mans del seu Pare, Jesús assumint tota l'existència humana amb tot el seu sofriment, ha obeït al Pare, i ha estimat sense límits. És l'expressió acabada de la fidelitat humana a Déu, perquè Jesús és home com nosaltres, els homes que realment tenim poca cosa a oferir al Pare; tanmateix tenim el nostre germà gran Jesús que s'entrega al seu Pare en nom nostre. D'aquesta manera també es pot entendre la mort vicària de Jesús per nosaltres. Jesús no podia alliberar-nos del pecat sense assumir-lo, sense permetre

que aquest pecat el toqués. I Jesús va deixar que el pecat de l'home el toqués, el torturés, el triturés, l'aniquilés. Fins i tot, d'una manera misteriosa com ens dirà sant Pau: "Jesús es va fer maledicció per nosaltres". Jesús experimenta la llunyania que sent o que viu l'home pecador. Per això aquest crit a la creu: "Déu meu, Déu meu, per què m'has abandonat". Però Jesús ho experimenta d'una manera molt més radical, perquè Jesús havia viscut la unió amb Déu, amb el Pare, d'una manera per a nosaltres inimaginable; per tant, la separació del Pare també resulta inimaginable per a nosaltres.

Amor sense límits

Jesús ha volgut davallar al més profund de la misèria i del dolor humà. L'ha assumit tot, se l'ha fet completament seu. Per això, quan la resposta del Pare sigui la resurrecció de Jesús, tota aquesta negativitat ha estat superada, ha estat vençuda. Jesús clavat a la creu s'ha manifestat molt més fort que tota la dolenteria humana.

Impressionen especialment les paraules de Jesús: "Pare, perdona'ls perquè no saben el que fan". L'odi, la burla, la injustícia, la crueltat, la tortura no aconseguen desesperar Jesús, no aconseguen que Jesús maleeixi aquells que li estan fent mal sinó que demana al Pare que els perdoni i, fins i tot, els excusa: "No saben el que fan". L'amor de Jesús es manifesta d'una manera molt més radical i molt més profunda encara. Per això, en aquest moment de la creu, Jesús venç l'odi; l'amor és molt més gran que l'odi. Jesús no deixa mai de viure unit amb el seu Pare i de confiar en Ell, encara que visqui l'horror de sentir-se abandonat per Ell. Jesús mor pregant. D'aquesta manera, la buidor, la tenebrositat del nostre pecat i del nostre mal són superades per l'amor, per la confiança de Jesús.

Jesús, morint en la creu, ens fa visible, d'una manera molt diàfana, molt clara, allò que havia vingut a ensenyar-nos. Per això, d'alguna manera, a la creu triomfa la veritat. Quan Jesús curava malalts expressava l'amor del Pare envers el malalt, la persona que sofreix. Jesús estimava curant, alliberant, instruint. Per a molta gent Jesús era algú que els feia bé, però no arribaven a captar l'essència de Jesús, l'essència de Déu. ¿Qui és Déu? I qui som nosaltres per a Ell? Déu és amor i Déu ens estima. Però moltes vegades Déu es converteix en algú que m'ajuda, a qui instrumentalitza. A la creu Jesús es manifesta com aquell que és pur amor, amor sense límits. Jesús en aquell moment no està curant a ningú, no està dient cap ensenyança particular, no allibera cap posseït; en aquell moment Jesús simplement està sofrint, està sofrint per fidelitat a la missió que el Pare li ha encomanat. Jesús està perdonant i estimant aquells que no mereixen, en absolut, ser estimats. Està manifestant que hi ha una força més poderosa que la mort, que és l'amor. D'aquesta manera, el missatge

de Jesús es fa molt més patent a la crucifixió, a la creu. I d'aquesta manera es compleix el que Jesús diu al final: "Jo he vingut com a testimoni de la veritat".

I, de fet, la veritat que apareix a la creu desemmascara tota la mentida que l'ha portat a la creu, desemmascara la hipocresia d'un sacerdot que es considera que serveix a Déu i, en realitat, s'està servint a si mateix i als seus interessos de poder. Desvela la manca de justícia del poder polític que governava en aquell moment. Desvela la covardia dels seguidors de Jesús. Desemmascara la crueltat de la gent humil que, cansats de ser explotats i humiliats pels seus caps, es divertien torturant a un home més feble que ells, com faran els criats i els soldats amb Jesús. Es desemmascara, realment, tota la immundícia humana, encara que apareixen alguns casos bons en la passió, que seran les dones seguidores de Jesús que, amb el seu silenci però amb la seva presència, estan al seu costat, que l'estimen; no poden fer res per Ell però estan amb Ell, no s'amaguen, no s'escapen, estan al seu costat. Hi ha una mica d'humanitat i de bondat malgrat el poder formidable del mal. Hi ha amor, hi ha bondat. Però, sobretot, a la creu es manifesta aquest amor immens, infinit; i és real aquest amor. Jesús l'està vivint, està morint amb aquest amor.

La mort de Jesús, doncs, vista des del Nou Testament, és el sacrifici agradable al Pare, és l'ofrena que l'home pot oferir al seu Déu. En aquell moment, els sacrificis del temple ja no tenen raó de ser, perquè allò que de veritat agrada a Déu és el nostre amor i la nostra correspondència al seu amor, i això s'ha donat en Jesús.

I, a la vegada, la creu de Jesús, com ens diran sant Joan i sant Pau, és l'expressió de l'amor de Déu a l'home. No és només l'ofrena de l'home a Déu sinó sobretot l'amor de Déu a l'home, perquè en la creu de Jesús Déu manifesta que ha

optat per nosaltres d'una manera radical. Confessant a Jesús com el Fill de Déu, com el Fill del Pare, estem confessant que Déu ens ho ha donat tot en el seu Fill. No hi ha res que estimi més un bon pare o una bona mare que al seu propi fill. Donar el fill és donar-ho tot. En el cas de Jesús és molt més. No podem imaginar el lligam entre Jesús (el Fill) i el Pare. És tan fort que per a la nostra fe és l'únic Déu. El Pare entrega el seu Fill a la humanitat a fons perdut i no pren al Fill quan la humanitat el crucifica, com si quan estigués a punt de morir hagués dit al seu Fill: *Mira, ves-te'n d'aquí i puja amb mi. No. Jo he donat el meu fill. Feu el que vulgueu amb Ell.* Però precisament fent el que vulguem amb Ell, matant al Fill, és com el Pare pot expressar el seu amor radical per nosaltres i ens pot salvar perquè el Fill assumeix això, allò que ningú no podia assumir, el nostre pecat, el nostre mal.

D'aquesta manera, doncs, s'acompleix el que havia dit Caifàs: "Cal que un home mori per tot el poble", encara que ell no ho havia dit en aquest sentit que li donarà sant Joan. Com he dit al començament, per a Caifàs és una frase que simplement és manipuladora, per convèncer els altres membres del Sanedrí: *Eliminem Jesús perquè tota la nació perillará, ja que el volen coronar com a rei d'Israel, i vindran els romans i ens destruiran.* En la ment de Caifàs no és simplement això, no. *Si el proclamen Messies ens hem de situar davant de Jesús d'una manera que tota la nostra visió de Déu ha de canviar.*

Però sobretot em vull centrar en el significat pro-

fund i salvador de la mort de Jesús, del qual hem parlat ja. També sant Pau ens dirà que amb aquest sacrifici de Jesús, amb aquesta entrega de Jesús al Pare, nosaltres hi som inclosos i, per això dirà a la carta als Romans: *Oferiu els vostres cossos, oferiu-vos com una víctima viva, santa i agradable a Déu.* Aquest és el sacrifici autèntic. El cristià està dins la vida de Jesús. Jesús a la creu ens integra dins la seva pròpia existència, dins la seva pròpia entrega. Jesús no és simplement un que s'entrega al Pare; s'entrega en nom de tots nosaltres. Nosaltres som el seu cos i, per tant, s'entrega al Pare en nom nostre però inclou la nostra entrega, el nostre amor en la seva pròpia. I això és l'autèntic sacerdoci cristià. La meua vida, en la mesura en què jo vull viure-la en fidelitat, en abandó a Déu, en amor als altres, a costa meua, és sacrifici agradable al Pare, és el sacrifici de Jesús, és la lloança i l'amor que l'home pot oferir al seu creador: correspondre a l'amor amb el qual ha estat estimat.

